

SONUÇ

Bu “Önsöz” şü kitabın “Önsöz”üdü: Kemal Gözler, *Kayaaltı Çiftliği Tarihi*, Bursa, Ekin, 2025, XVIII+340 s. (www.kemalgozler.com/kayaalti.htm, Yayın Tarihi: 2 Aralık 2025)

Bu kitapta Osmanlı döneminde Biga sancağına tabi Biga kazasında bulunan Kayaaltı Kışlağı / Cemaati / Köyü / Çiftliği’nin tarihi incelenmektedir.

“Kayaaltı” ilk defa 1574 yılında bir “kışlak” olarak karşımıza çıkıyor. Kayaaltı Kışlağı, 1660 yılında “Kayaaltı Cemaati”ne, 1696 yılında “Kayaaltı Köyü”ne ve 1800’lerde ise “Kayaaltı Çiftliği”ne dönüşmüştür.

Kayaaltı Çiftliği’nin bilinen ilk sahibi Mehmet Vasıf Paşa’dır. Bu Çiftlik pek muhtemelen 1836-1838 yıllarında Mehmet Vasıf Paşa’nın mülkiyetine girmiştir. Bu yıllarda Mehmet Vasıf Paşa, Çanakkale Boğaz Muhafızı ve Biga Sancağı Mutasarrıfıdır.

Kayaaltı Çiftliği’nin 1836-1838’den önceki sahiplerini bilmiyoruz. Hatta Çiftliğin bu tarihten önceki statüsünün ne olduğunu da bilmiyoruz. Çiftlik arazisinin bu tarihten önce tımar statüsünde olması ihtimal dahilindedir. Bu arazinin statüsünün nasıl değiştiğini ve Mehmet Vasıf Paşa’nın mülkiyetine nasıl geçtiğini bilmiyoruz.

Kayaaltı Çiftliği, Mehmet Vasıf Paşa’nın 1865’te ölümüyle tek çocuğı olan Mehmet Rauf Bey’e intikal etmiştir. Mehmet Rauf Bey’in Kayaaltı Çiftliği’nin bir parçası olan Ece Gölü’nde bir av kazası sonucu 1875 yılında ölümü ile Çiftlik, onun çocukları Hüseyin Vasıf Bey, Emine Müzeyyen, Hatice Saadet ve Zeliha Hanımlara geçmiştir. Babalarının ölüm tarihinde dört çocuk da henüz reşit değildir. Anlaşıldığı kadarıyla Çiftlik bu yıllarda çocukların vasisi olan babaanneleri, yani Mehmet Vasıf Paşa’nın dul eşi Habibe Hanım tarafından onlara vesayeten yönetilmiştir.

1890 yılında Çiftliğin dörtte üç hissesi, Hüseyin Vasıf Bey, Emine Müzeyyen, Hatice Saadet ve Zeliha Hanımlar tarafından James

William Whittall’a satılmıştır. Devir işlemi sırasında henüz reşit olmayan Zeliha Hanım Babaannesî tarafından bilvesaye temsil edilmiştir. James William Whittall, İngiliz tabiiyetinde olan bir Levanten’dir. Dönemin en büyük şirketlerinden biri olan Vital Kumpanyası’nın sahibidir. İstanbul Moda’da oturmaktadır.

1890-1895 yılları arasında Çiftliğin dörtte üç hissesinin James William Whittall’e ve dörtte bir hissesinin de İsmail Zühtü Bey’e ait olduğu bilinmektedir. Ancak İsmail Zühtü Bey’in kim olduğu ve Çiftliğin dörtte bir hissesini nasıl iktisap ettiğini bilmiyoruz.

Kayaaltı Çiftliği, James William Whittall ve İsmail Zühtü Bey’den, 1895 yılında, Bulgaristan muhaciri 200 aileye vekâleten onların içinden Molla Fettah, Hacı İbrahim, Molla Mehmet ve Kasap İbrahim isimli dört kişi tarafından 5500 Osmanlı Lirası bedelle satın alınmıştır. Bu bedel, bir hisse 27,5 Osmanlı lirası olmak üzere toplam 200 hisseye bölünerek, hisse sahipleri tarafından ödenir.

Biga Defter-i Hakanî Dairesinde Çiftliğin ferağ işlemi 1895 yılının Ağustos ayında yapılır. Tapu kayıtlarına Kayaaltı Çiftliği’nin yeni sahipleri olarak bu dört kişinin adı yazılır.

1895 yılının Ağustos ayında muhacir aileler, Kayaaltı Çiftliği’ne gelirler ve “Lofça-i Cedit (Yeni Lofça)” isimli bir köy kururlar. Bu köy 1930’lu yıllarda “Yeniçiftlik” olarak isimlendirilir. Günümüzdeki ismi de budur.

Kayaaltı Çiftliği’ni satın alan ve isimleri tapuda Çiftliğin sahipleri olarak görünen bu dört kişi (Molla Fettah, Hacı İbrahim, Molla Mehmet ve Kasap İbrahim), Biga Sandık Emîni tarafından Lofça-i Cedit köyünde düzenlenen 9 Aralık 1898 tarih ve 484 numaralı ve kendisine “Hüccet” denilen bir belgeyle, Çiftliği kendilerinin de içinde bulunduğu 200 aile adına vekaleten satın aldıklarını, Çiftliğin bedelinin bu aileler tarafından hisseleri nispetinde ödendiğini, kendi isimlerinin tapuda “nam-ı müstear” olarak yazıldığını, Çiftliğin gerçek sahiplerinin kendilerinin de içlerinde bulunduğu bu 200 aile olduğunu ikrar ederler. Yine aynı “Hüccet” ile, bu dört kişi, bu 200 hisseden kendilerine için toplam 8 hisse ayırdıktan sonra geri kalan 192 hisseden kendilerine devri konusunda Lofça-i Cedit köyünün o zamanki birinci muhtarı

Mehmet Behçet ve ikinci muhtarı İsmail Ağaları ve keza onların ölümlü veya değişmesi durumunda da yerlerine geçecek yeni muhtarları vekil tayin ederler. Bundan sonra hisseler, hisse sahiplerine birinci ve ikinci muhtar tarafından devredilerek hisselerle resmiyet kazandırılır.

Kayaaltı Çiftliği'ni satın alan ve üzerinde Lofça-i Cedit isimli bir köy kuran muhacir aileler, Çiftliği 200 hisseye bölerek kendi aralarında taksim ederler. Bir hisse sahibine köy yerleşim yerinde 2 dönüm arsa ve arazide de 60 dönüm tarla ölçülür. Böylece 32 bin dönüm (32 km²) büyüklüğünde olan çiftliğin 13 bin dönüm kadarı hissedarlar arasında paylaşılmış olur. Çiftliğin 9 bin dönümü Ece Gölü'nden oluşmaktadır. Kışları su tuttuğu için bu Göl taksim harici bırakılmıştır. Geri kalan arazinin 8 bin dönüm kadarı da yine hissedarlar arasında paylaşılmamış ve hayvanların otlaması için mera olarak bırakılmıştır. 2 bin dönüm kadar arazinin yollar, dereler, meydanlar gibi orta mallarına gittiği tahmin edilebilir.

Kayaaltı Çiftliği, 32 bin dönüm büyüklüğünde oldukça verimli topraklar üzerinde kurulu olan bir çiftliktir. Ancak 1895 yılında Bulgaristan muhaciri 200 aile tarafından satın alınması ve üzerinde bir köy kurulmasına kadar, ekonomiye yaptığı katkı oldukça sınırlıdır.

1840 tarih ve 16022 numaralı Biga Temettüat Defterine göre Çiftliğin 1840'ta sadece 2500 dönümü tarla vasfındadır; bunun da sadece 608 dönümü ekilmiş, gerisi boş kalmıştır. 1844-1845 tarih ve 5116 numaralı Temettüat Defterine göre Çiftlikte tarla miktarı 1000 dönüme düşmüştür. Bunun da sadece 125 dönümü ekilebilmiş; gerisi boş bırakılmıştır.

Buna karşılık, hayvan varlığı bakımından Kayaaltı Çiftliği'nin nispeten daha zengin olduğu söylenebilir. 1840 tarihli Temettüat Defterine göre Kayaaltı Çiftliği'nde 298 adet büyükbaş (inek, manda, at ve deve), 797 adet küçükbaş (koyun) vardır. Ancak koyunların 278'i Çiftliğe değil, Bulgar veya Ulah olduğunu tahmin ettiğimiz gayrimüslim koyun çobanlarına aittir. 1840 yılında Çiftlikte bu beş koyun çobanından başka 16 zenci köle ve 5 de zenci cariye çalışmaktadır.

1844-1845 Temettüat Defterine göre ise Kayaaltı Çiftliği'nde 426 adet büyükbaş (inek, manda ve at) ve 533 adet koyun vardır.

1895 yılında da Kayaaltı Çiftliği'nin arazisinin çok büyük bir kısmının işlenmeden durduğu anlaşıyor. Kayaaltı Çiftliği'nin ülkenin ziraî ekonomisine katkıda bulunmaya gerçek anlamda 1895 yılında Bulgaristan muhaciri 200 aile tarafından satın alınması ve üzerinde Lofça-i Cedit isimli bir köy kurulmasından sonra başladığı söylenebilir.

Bu “Sonuç” şu kitabın “Sonuç”udur:

Kemal Gözler, *Kayaaltı Çiftliği Tarihi*, Bursa, Ekin, 2025, XVIII+340 s.

Bu Sayfa: <https://www.kemalgozler.com/sonuc.pdf>

Bağlı Olduğu Üst Sayfa: <https://www.kemalgozler.com/kayaalti.htm>

Ana Sayfa: <https://www.kemalgozler.com/index.htm>

Editör: Kemal Gözler

E-Posta: kgozler1@hotmail.com

Yayın Tarihi: 5 Aralık 2025